

Izidor sta oba velika v svoji volji, lepa v svojih dušah, pošena v dejanjih, ali prav zato ne moreta, ne smeta drug mimo drugega, temveč samo naprej z umikom enega od obeh. Gre za deklico Leontino, morda ne samo za njo. Mar ni to dekle, prikazano s tako močno življenjsko in umetniško resničnostjo, da nam njen živi obraz preide v dušo — mar ni to dekle vendarle samo povod in v resnici gre borba za zmago objektivnosti nad subjektivnostjo.

Pretrsljivo močno je prikazana ta borba med voljo in odpovedjo, ki zahteva brezobzirno afirmacijo nepremakljive zapovedi in s tem žrtev deklice Leontine. Vsi trije so spojeni z istim fluidom, sicer jih ne bi mogla usoda združiti v isti skrivnostni krog borbe, sicer ne bi doživeli vsak po svoje mističnega prebujenja — tisto »čutenje luči«, ki bi ga mogel vzporediti s svetim umiranjem nje, ki se je darovala.

Nekaj velikega je v tem odigravanju, nekaj, kar nam je, sedanjikom, kakor razodetje novega sveta, ki pa je bil vedno, samo da ga nismo znali več najti. Za to odkritje in tudi za to, da smo ob tem uzrli košček življenja iz flaruske dežele, smo s tem prevodom pridobili. Pridobili smo tudi še za to, ker se nam je odkril Timmermans kot velik umetnik. Slehera stvar mu preide v pesem. Pesem o vinu, pesem o drevesu, o travnih bilkah, o mesečini in zarji in zvezdah in pesem o trpeči in osvobojeni duši. Velika preprostost, čistost in resnost prevevajo kot osnoven dih vse delo — zato je morala priti oblika, kakršna je, — sama od sebe. Tudi v prevodu, posebno v orisih pokrajine in v upesnjeni tišini vseprostorja, ki se odpira strmečemu duhu, sem začutil ta skrivnostni dih in to mi je najprepričevalnejši dokaz, da je slovenitev uspela. Oprema arh. Spinčiča se knjigi skladno prilega po svoji preprostosti in izbranosti.

Miran Jarc

François Mauriac: Gobavca je poljubila. Roman. Prevedla Edi Kocbek in Jakob Šolar. Opremil arh. J. Mesar. Leposlovna knjižica Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani, 1931. Str. 118.

Za Timmermansom — Mauriac; oba pisatelja katoličana in vendar kolika razlika med njima. Po vojni je Mauriac zaslovel kot pomemben pomlajevalec analitičnega romana (važnejša njegova epska dela so: pričujoči

roman, Ognjena reka, Genitrix, Ljubezen-puščava, Usode), ki prikazuje valovanja vesti med dobrim in zlim, spuščajoč svoj izostreni pogled v najbolj skrite predele tega, kar imenuje psiholog podzavest, medtem ko je ta svet katoliku skušnjava in greh. Tudi romantiki in Baudelairejevi vrstniki so se z naslodo ustavljali ob pojavih tega skritega trenja v dušah, ali s to razliko, da so baudelairejevci iskali v to zagonetko zaradi mikavne svojevrstnosti in pa zaradi izjemnosti, ki so jo menili najti le v redkih čudaških posameznikih, medtem ko se katoliški analitik zaveda, da se boj med lučjo in temo odigrava v slehernem človeku, treba je le dovolj globoko prodreti v dnevno vedno zaprt svet človeške zavesti — vesti. Tako se zdi, da Mauriac kar seže v živo, ne da bi izbiral in že se mu odpre človek in življenje v podobi, ki jo je želel. »Usoda privede vsakogar od nas do tega boja med mesom in milostjo«, se je M. izrazil v razgovoru z Lefèvreom, »naša generacija romanopiscev je prva, ki ne stopa več v znamenju Balzaca. Zdaj pišejo v znamenju Prousta in Freuda. Priznati pa moram takoj, da nisem poznal niti vrstice teh dveh pisateljev takrat, ko sem pisal »Gobavca«. Šele katoliški pisatelj, trdi M., je zmožen, doživljati dramatično, on — v prvi vrsti — doživlja življenje ne kot valovanje dogodkov na površini, temveč kot skrivnost zajeto med rojstvo in smrt, kot skrivnost duše in telesa, ki je veličastna samo sub specie aeternitatis.

»Pišem, rekel bi nagonsko. »Gobavca« sem dovršil v dveh mesecih... Biti katoliški pisatelj — enostransko?! Kaj še! Če pišem o »milosti božji«, da me nekatolik ne bo razumel? Tega ne verujem: jaz govorim o milosti božji, neverniki pa o usodi, ali določbi, nujnosti, zvezdi vodnici, demonu« i. t. d.

Mračna so brezdna, ki nas vanje povede Mauriac. Ta mladi, bolni Jean Péloueyre — ta zdrava, kipeča žena Noemi. V gluhi, prazni prostor so ju zaprli kramarski ljudje — in z grozo v očeh si stojita nasproti »majhen, črn in plašen samec pred krepko razvito samico... v sobi, mračni kakor za kak prirodopisen poizkus z žužki.« Grozo izziva ta podoba. Naturalist zaostaja za njo. Šele v duhovnem prostoru stoječemu se odpira prava groza. Prvemu sožitju sledi prostovoljno umikanje drugega pred dru-

gim, umikanje zaradi visoke ljubezni in zaradi usmiljenja. Postaja za postajo — veriga trpljenj: beg v pokrajino, tisoč pretevez, beg v Pariz, beg venomer... Čemu to razumu nepojmljivo mučenje, žrtvovanje drug drugega, čemu, če bi ne bilo neke silne ideje, ki je preko razuma. To je križišče čutnosti in milosti, mesa in duha, od tod ta čudna težka atmosfera umiranja in oživiljanja. Vse to dogajanje: ni ne smrt, ne življenje in je obenem strašnejše kot smrt in bolj živo kot življenje, prebujanje notranjega, božjega človeka iz spon tisočletnega nagonstva.

Mojstrsko je prikazano vse to mrakotno odigravanje, pokrajina, prostor, sleherni predmet in človek se zlivajo v enotno, sivo ubranost, ki vpliva težko in porazno, kajti kljub nadčloveškemu vzgonu nad samim seboj ne zažari kot zmagovalec ne Jean, čigar smrt zapusti bolesten spomin, ne Noemi, ki zvesta svoji odpovedi živi poslej samotno, zdi se, — neodrešena. Prav ta zaključek potrjuje umetniško resničnost Mauriacovih oseb, ki niso sestavljene iz suhih principov. Brezupna žalost, ki je osnovni ton vsega dela, izkreše eno samo misel, da leži smisel prostovoljne, zavestne uklonitve osebnosti izven mej človeškega. Kljub čudoviti objektivaciji dejanja vendarle čutiš, kako je tudi pisatelj sam še ves sredi borbe, ki mu narekuje stroge in toge stavke ali njih okamenelost izdaja zatajene nemire in viharje.

Prevajalca Kocbek in Šolar sta s tem prevodom obogatila našo književnost, čeprav mislim, da nam z »Gobavcem« Mauriac za bodoče že zadošča. Nič odveč niso naglasna znamenja, s katerimi sta čitatelja prisilila, da da marsikateri besedi spet krepak podarek, ki je že v govorici obledel. Mesarjeva oprema je knjigi zelo primerna.

Miran Jarc

Redne publikacije Založbe Modre Ptice za l. 1930.

Hamsun-Kresal: Blagoslov zemlje. Roman. Str. 339. — Čehov-Vidmar: Anjuta. Novele. Str. 332. — Galswothy-Župančič: Temni cvet. Roman. Str. 303. — Marimée-Župančič: Šentjernejska noč. Roman. Str. 281.

Slovenska prevodna književna organizacija je morda v tem hipu naša največja

umetnostno-kulturna sila in nikakor ni mogoče, da bi jo literarno-kritična kontrola ignorirala kakor doslej. Prav do zadnjega časa se je namreč pri tej kritiki prevod v vsakem oziru smatral za manjvreden od domačega izvirnega dela. Prav zato je treba, da kritika da pravo mesto tudi prevodu in da podčrta njega pravo ceno. Danes še nimamo pregleda našega prevodnega slovstva, kaj šele, da bi imeli premerjeno njega ceno, in to ne samo v filološko-jezikovnem smislu, marveč predvsem v njega notranji kakovosti, in še več: ne poznamo relativne vrednosti prevodov z ozirom na potrebe našega človeka in pomen v našem literarno-kulturnem razvoju. Kajti vsak prevod je nova domača lit. tvorba, prvič: lahko odkritje in pogon v novo smer, lahko pa tudi nepotreben zastarel literaren nadomestek, ki ne oplodi našega duha za nikako novo duhovno bogastvo. In to kljub temu, čeprav je bilo delo svoj čas novost.

Tako naša kritika ni zadostno poudarila in izčrpala niti pomembnosti izdaj »Ane Karenine«, »Bratov Karamazovih« (Založba Svet) in Reymontovih »Kmetov« (Sl. Matica), kaj šele, da bi kot novost začutila vrednoto Čapkovega »Kratkita« (Umetniška Propaganda), L. Hemonove »Marije Kožuhove« (Kmetijska Matica), ali Fr. Herwigovega »Sv. Boštjana iz predmestja« (Delavska založba), ki bi ne smele ostati neopažene! Ni še ocenjena »Mohorjeva knjižnica«, »Ljudska knjižnica« Jugoslovanske knjigarne, ni doživela potrebne karakteristike niti »Prevodna knjižnica« Tiskovne zadruga in še nekatere druge.

Koliko vrednot je bilo tako zmetanih med šaro prav po neurejenosti ali računski špekulaciji izdajateljev samih! Kaj vse je bilo v »Narodni knjižnici«, kaj v »Umetniški propagandi«, ki je najlepši tip za take vrste založbo, ali »Cirilovi knjižnici«, ki je veličino Zeyerjevega »Marijinega vrta« ponižala v neokusno obliko cenene molitvenika. Sploh se pri naših izdajateljih ni dovolj cenila notranja vrednost prevoda samega; dejali so ga iz umetnostnih vzrokov nad ceneno čtivo za vse in sta bila oblika, v kateri so ga dajali, in jezikovni prevod irelevantna. In prvo pot iz take izdajateljske zmede in spoštovanje prevodu, je pokazal Obradovič s svojimi monumentalnimi izdanji »Ane Karenine« in »Bratov Karamazov«, kar je treba